RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1902. Första Kammaren. N:o 11.

Tisdagen den 18 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Anmäldes och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 75, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, med anledning af en af herr E. O. V. Wavrinsky väckt motion angående legaliserade revisorer, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 15 innevarande månad bordlagda ärenden, nemligen konstitutionsutskottets utlåtande n:o 1, statsutskottets utlåtanden n:is 17—24, bevillningsutskottets betänkande n:o 4, lagutskottets utlåtanden n:is 7 och 8, äfvensom kanslideputerades memorial n:o 2.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att lagutskottets under dagen första gången bordlagda utlåtande n:o 9 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,41 e. m.

In fidem
A v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Crusebjörn* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af en skånska husarregementets musikkassa tillhörig fastighet i Helsingborg;

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för förre regementskommissarien C. J. G. Müntzings enka Maria Sofia Müntzing, född Karlsson; och

3:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt förre arbetaren vid Karlsborgs fästning Gustaf Nilsson Dufva.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Upplästes följande ingifna läkareintyg:

Rektor *C. v. Friesen,* som ännu ej fullt tillfrisknat efter influenza, bör äfven i dag hålla sig på sina rum, hvilket härmed intygas.

Stockholm $^{19}/_{2}$ 1902.

A. Trana.
Leg. läkare.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet; och

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till kronoparken Tönnersjöheden i Hallands län hörande inegoområden; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion angående införande i konkurslagen af viss bestämmelse rörande förvaltningen af konkursgäldenärs egendom; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om förklaring af 7 kap. 3 § strafflagen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 9.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 15 och 18 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om tillägg till § 16 regeringsformen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 15 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 17, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1—6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 15 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtanden:

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar,

n:o 19, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m.,

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af ett jordområde från länsmansbostället Brunna n:o 1 i Stockholms län,

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Kalmar af visst, kungsladugården Skälby n:o 1 tillhörande område,

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en under indragna hospitalshemmanen Bolsbyn n:is 1, 2 och 3 i Upsala län lydande lägenhet,

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående upplåtelse under eganderätt till Sorsele kommun af viss del utaf ett vid afvittringen inom Sorsele socken till kyrkostad afsatt område, och

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 15 och 18 i denna månad bordlagda betänkande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af 17 och 24 §§ i bevillningsförordningen.

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter.

Punkten 1.

Herr Östberg: Den fråga, som nu föreligger till kammarens behandling, förekom äfven vid förra riksdagen. Bevillningsutskottet inkom då med ett förslag, som i hufvudsak öfverensstämde med det nu föreliggande, men Första Kammaren beslöt då efter någon diskussion att afslå utskottets betänkande. Frågan gäller fördelningen utaf en banks inkomster vid dess särskilda kontor och berör således icke bevillningen till staten, utan har intresse hufvudsakligen för den kommunala beskattningen. Då nu jag, jemte några andra ledamöter inom bevillningsutskottet, reserverat mig mot det slut, hvartill utskottet kommit, anhåller jag att med några ord få angifva motiven för min mening.

Då bankerna inrätta mindre kontor på orter utom den plats, der hufvudkontoret är beläget, inrättas dessa vanligen under form af afdelningskontor. Vid dessa bedrifves inlåning, men äfven utlåning på sådant sätt, att vexlar diskonteras samt lån och kreditiv beviljas af särskildt tillsatta afdelningsstyrelser. Gifvet är, att dessa lån då blifva bokförda vid afdelningskontoren. Deremot förekomma äfven ett annat slags kontor, nemligen kommissionskontor. Det kan ju vara antagligt, att dessa äro på olika sätt anordnade på olika ställen, men på en del håll afse kommissionskontoren egentligen in-

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

låning, och det är hufvudsakligen för detta ändamål, som de äro inrättade. Derjemte förekommer då, att tjenstemännen vid kommissionskontoren få mottaga vexlar och reverser för belåning vid hufvudkontoret. Dessa inskickas till hufvudkontoret och blifva der behandlade, hvarefter medel afsändas till kommissionskontoren, motsvarande de beviljade lånen, och hela bokföringen sker vid hufvudkontoret.

Nu stadgas angående fördelningen af en banks beskattning, att vid hvarje månads slut summorna af in- och utlånta medel skola sammanräknas, och vid årets slut tagas medeltal af hela in- och utlåningen under hela året vid hvarje kontor. Författningen stadgar vidare, att den vinst, som anses hafva uppkommit vid hvarje kontor, skall stå i samma förhållande till hela bankens vinst, som summan af in- och utlåningen vid hvarje kontor står till motsvarande summa för banken i dess helhet, samt att detta förhållande skall uträknas efter kontorens månadsrapporter.

När det nu är fråga om vanliga afdelningskontor, kan det icke uppkomma något tvifvel om, huru beräkningen bör ske; men från en ort i Norrland har gjorts anmärkning i afseende å beräkningen af fördelningen vid ett kommissionskontor. Man har der sagt, att sådana vexlar och lån, som blifvit behandlade vid hufvudkontoret, men genom bemedling af kommissionskontor, på sätt jag nyss har omtalat, skulle anses tillhöra kommissionskontorets utlåningsrörelse, och att följaktligen vinstsumman för kommissionskontoret borde uppgifvas högre, än banken gjort. Det har derför yrkats, att bankerna, på sätt, som nu af utskottet blifvit föreslaget, skulle vara skyldiga att lemna särskilda uppgifter rörande de vexlar och lån, som hafva förmedlats utaf kommissionskontoren.

Deremot har den bank, som vid ett tidigare stadium haft anledning att yttra sig, förfäktat den meningen, att dessa lån tillhöra hufvudkontoret, och att banken sålunda icke kunde anses vara skyldig att särskildt uppgifva dem såsom tillhörande kommissionskontorens rörelse.

Frågan gäller ju också egentligen, om sådana lån äro utgifna af kommissionskontoren eller om de äro utgifna af hufvudkontoret. För min del har jag ansett, att man med fullt skäl kan gifva bankerna rätt deruti, att sådana lån, som hvarken äro beviljade vid kommissionskontoren eller der bokföras, böra anses tillhöra hufvudkontorets verksamhet.

Jag vill dessutom påpeka, att det blefve ett ganska stort arbete att för hvarje månad utplocka de balanserade lån, som på detta sätt blifvit förmedlade af ett mindre kontor, för att sedan vid årets slut erhålla särskilda uppgifter, som skulle reglera beskattningen.

Man kan ju visserligen säga, att denna fråga icke är af särdeles stor betydelse hvarken i principielt afseende eller från ekonomisk synpunkt, men då jag icke har kunnat finna, att tillräckliga skäl här föreligga att föreskrifva en sådan förändring uti bevillnings-

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

förordningens nuvarande föreskrifter, som motionären påyrkat, och som också vunnit utskottets understöd, skall jag anhålla att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre Trolle: Jag kan mycket väl tänka mig, att mitt ord i denna fråga icke skall väga tungt i vågskålen, då mot utskottets beslut reserverat sig såväl dess ordförande som fyra andra framstående utskottsledamöter från denna kammare; men då jag inom utskottet med min röst bidragit till det fattade beslutet, har jag dock ansett mig böra nämna ett par ord, enligt min mening till förmån för detsamma.

De ärade reservanterna anföra såsom skäl för sitt afslagsyrkande, att nästlidet års Riksdag icke lemnat sitt bifall till den af bevillningsutskottet då gjorda, med nu föreliggande förslag till ändring af § 17 i bevillningsförordningen alldeles enahanda hemställan, samt tillägga, att de vid sådant förhållande, och då nya skäl för dylik ändring icke synas föreligga, anse, att utskottet bort hos Riksdagen hemställa om afslag å motionen.

Ja, det är ju mycket sant, att Riksdagen genom Första Kammarens afslag i fjol tillbakavisat en liknande hemställan från motionären, och om det äfven är sant, att icke nu några nya skäl för bifall framkommit, har då åtminstone ett, då såsom hinder för bifall anfördt, förhållande blifvit undanröjdt, i det att motionären hemstält, att, för den händelse den af honom föreslagna ändringen af § 17 i bevillningsförordningen bifölles, § 8 i instruktionen för taxeringsmyndigheterna jemväl skulle förändras. Det må nu vara huru som helst med dessa skäl, så vill jag dock betona, att det i fjol godkändes såväl af bevillningsutskottets majoritet som utaf Andra Kammaren, samt att årets bevillningsutskotts majoritet gjort sammaledes. Det förefaller mig derför, som om det egde ett visst berättigande, då man begär, att dessa skäl skola å nyo skärskådas.

Det är ju så, som motionären alldeles rigtigt sagt, att de bestämmelser, som äro afsedda att ordna den kommunala beskattningen utaf sådan inkomst af bankrörelse, som drifves på skilda orter, böra vara fullt effektiva och i fullt gällande kraft. Då det samtidigt har sagts, att det finnes banker, som så förfara, att de i sina månadsrapporter icke upptaga den in- och utlåningsrörelse med reverser och diskonterade vexlar, som förmedlas vid deras kommissions- eller afdelningskontor i landsorten, och då dessa sålunda ofullständiga uppgifter läggas till grund för deras taxering, synes tydligt, att de orter, der dessa kontor äro belägna och deras rörelse bedrifves, icke få sin tillbörliga del af beskattningen på bankerna. Det synes mig, att detta helt enkelt icke är öfverensstämmande med bevillningsförordningens anda och mening; och § 12 i bevillningsförordningen, som talar om beskattningsorten, gör dervid ingen skilnad på afdelnings- eller kommissionskontor.

Mig synes sålunda, som om det vore skäl att skärpa eller för-

tydliga denna förordning så, att de orter, der de nu nämnda bankbolagen drifva sin rörelse, icke blifva lidande uti den rätt, som enligt mitt förmenande denna förordning just afser att skydda. Det är, herr grefve och talman, för att nå detta ändamål, som jag vågar yrka bifall till utskottets hemställan.

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

Herr Wester: Om det vore så, som den föregående ärade talaren framhållit, att en rättvisare fördelning af bankkontors beskattning inom de olika kommunerna kunde vinnas genom det förslag, som bevillningsutskottet här framlagt, skulle för visso ingen hafva reserverat sig mot utskottets betänkande. Men det är icke så, ty hvad utskottet här föreslagit kommer icke att inverka på beskattningen, enär bankerna derigenom icke kunna förhindras att inom hufvudkontoret bokföra lån, som utlemnas vid afdelningskontoren.

Till grund för bankkontors beskattning lägges, såsom den förste ärade talaren anförde, in- och utlåningens storlek vid de olika kontoren i förhållande till bankens hela rörelse. Derför äro bankkontoren redan förut ålagda att månatligen lemna uppgifter öfver in- och utlåningen, och dessa uppgifter måste naturligtvis grunda sig på bankernas bokföring. Om derför t. ex. en person i Bollnäs — det är ju här särskildt fråga om Bollnäs — å dervarande bankkontor lemnar in en vexel till diskontering, kan ju denna vexel på grund af beloppets storlek öfversändas till hufvudkontoret för att der pröfvas och beviljas samt slutligen der bokföras. Men i och med detsamma som lånet är bokfördt vid hufvudkontoret, måste det naturligtvis upptagas i dess månadsrapport och kommer således att höja beskattningen der i förhållande till afdelningskontoret. Rättelse häruti vinnes icke genom hvad utskottet föreslagit, ty här gäller det en bokföringsfråga. Det ligger redan förut i bevillningsförordningens stadgande, att bankerna måste lemna uppgift på *hela* sin in- och utlåning, och att denna uppgift måste vara fullständig. Är den icke det, så finnas i bevillningsförordningen tillräckliga straffbestämmelser för att rätta de missförhållanden, som kunna förekomma.

Frågan har emellertid äfven en annan sida. Dessa oupphörliga små ändringar i bevillningsförordningen äro till stor olägenhet för taxeringsmyndigheterna. Då en taxeringsmyndighet får del af ett sådant här tillägg uti en paragraf, så åtföljes den icke af någon motivering, utan den nödgas verkligen med rätta fråga: hvad kan Riksdagen hafva menat med denna förändring? Att bankernas uppgifter skola omfatta *hela* rörelsen, det är något, som förordningen redan förut innebär, och man får derför icke förundra sig öfver, att taxeringsmyndigheterna kunna hafva svårt att förstå, hvad som menas med en sådan här förändring.

Om här förelåge ett förslag till sådan bokföringsskyldighet hos bankerna, att derigenom en rättvisare beskattning kunde ske, då skulle helt visst utskottet enhälligt hafva förordat ett sådant förslag, men det förslag, som utskottet här har tillstyrkt, anser jag vara ett

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

palliativ, som icke kan medföra den åsyftade rättelsen, och derför, herr grefve och talman, ber jag att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Grefve Hamilton: Jag begärde ordet med anledning af herr Östbergs yttrande. Jag kan nemligen icke finna annat, än att bevillningsutskottets föreliggande förslag afser att hindra ett kringgående af lagen, som egt rum derutinnan, att bankrörelse hittills kunnat beskattas på annan ort, än der rörelsen verkligen förekommit. Herr Östberg framhöll, att rörelsen på vissa ställen blott förmedlades, såsom exempelvis vid det omnämnda kontoret i Bollnäs, der endast upplåning förekom. Enligt mitt förmenande är det dock der förmedlingen sker, som den egentliga rörelsen finnes, och icke der lånen beviljas. Man kunde ju t. ex. tänka sig, att, låtom oss säga, Skånes enskilda bank här i Stockholm beviljade en del af sina lån i Malmö; skulle derför rörelsen beskattas i Malmö och icke i Stockholm, der upplåning och rörelsen i öfrigt bedrefves?

För min del kan jag icke finna annat, än att man bör se till, att beskattning af bankbolagen sker der, hvarest förmedling af rörelsen eger rum, och derför ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Östberg: Med anledning af grefve Hamiltons yttrande skall jag anhålla att få protestera emot den uppfattningen, att ett sådant förfarande, som har egt rum i Bollnäs, kan anses som ett kringgående af författningen. Det har nemligen uppkommit af helt naturliga anledningar. En bank kan rätt ofta finna anledning att upprätta ett litet kommissionskontor på en ort, der det icke är möjligt att få en afdelningsstyrelse, som kan drifva en sjelfständig verksamhet, eller å hvilken ort rörelsen är så liten, att man derför vill ordna sig på det allra enklaste sätt och låter hela utlåningsrörelsen ligga utom tjenstemännens befogenhet. Deremot anser jag möjlighet icke finnas för, att en bank skulle vilja tillämpa samma system vid de större kontoren, vare sig i städer eller på landet, der rörelsen har större omfattning. Att man emellertid vill indirekt tvinga bankerna att vid småkontoren drifva sin rörelse på ett annat sätt, än som öfverensstämmer med deras egen fördel och äfven med rörelsens behof, det anser jag vara olämpligt, och det är äfven derför, som jag har trott det vara alldeles onödigt och olämpligt att nu vidtaga en sådan förändring uti bevillningsförordningen som den, utskottet har föreslagit.

Herr af Burén: Der en rörelse bedrifves, der skall denna rörelse beskattas. Detta är bevillningsförordningens föreskrift, mening och anda. Och då det nu visat sig på ett, kanske flera ställen, att rörelsen vid ett bankkontor inom en kommun icke blifvit beskattadt inom denna kommun, utan på det ställe, der hufvudkontoret

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

är beläget, synes det mig vara af vigt, att ett sådant förtydligande af bevillningsförordningen eger rum, som af bevillningsutskottet här blifvit föreslaget, i synnerhet som de alltjemt växande kommunalutskylderna göra det nödvändigt för hvarje kommun att se till, att kommunen erhåller de inkomster, som med rätta tillkomma densamma.

Nu säga reservanterna: »Nästlidet års riksdag lemnade icke sitt bifall åt den af bevillningsutskottet då gjorda, med nu föreliggande förslag till ändring af § 17 bevillningsförordningen *alldeles enahanda* hemställan.» Det är icke alldeles enahanda hemställan, ty här har tillkommit ett moment 2:o), som förtydligar hela den sak, hvarom här är fråga, och derför synes det mig, som om ingen reservation mot utskottets beslut bort förekomma.

Då jag således anser, att bevillningsförordningens föreskrift bör följas, och här föreligger ett sådant fall, der man tydligen visat, att så icke varit förhållandet, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Cavalli: Det var en fläkt från forna dagars bevillningsutskott, då den siste talaren här tog till orda till förmån för utskottet. Han förmälde sig anse, att mot den reservation, som jag afgifvit, borde rigtas den erinran, att reservationen icke var korrekt. Men jag undrar, om detta hans påstående är rigtigt? Jag har nemligen i reservationen sagt, att det föreliggande förslaget till ändring af *§ 17 bevillningsförordningen* är alldeles enahanda med det af bevillningsutskottet vid nästlidet års riksdag framlagda. Ja, det *är* det, och det vågar väl icke heller den siste talaren bestrida. Men ett moment 2:o), som föreslår ett tillägg *till instruktionen för taxeringsmyndigheterna,* har tillkommit. Jag har emellertid aldrig yttrat mig om detta i min reservation.

Det är för öfrigt icke med denna del af frågan, vi böra sysselsätta oss, utan med hufvudfrågan, huruvida sjelfva den föreslagna förändringen är behöflig och rigtig eller icke.

Det förhåller sig så, att frågan om beskattning af ett bankbolag på olika orter, d. v. s. fördelningen af bankens vinst i beskattningshänseende mellan de olika orter, der banken drifver sin rörelse, icke är så lätt. Den frågan var under en följd af år i många fall föremål för tvister, och det är säkert bekant för alla här, att Kongl. Maj:t, eller finansministern, rättare uttryckt, fann frågan så pass invecklad, att han anmodade den bevillningskomité, som tillsattes i början på 90-talet, att i detta ärende uppgöra ett författningsförslag. Öfver det förslag, som af denna komité afgafs, infordrades yttranden från alla vederbörande, och efter en noggrann, sorgfällig och omfattande utredning fick stadgandet den lydelse, det nu har. Det har således icke sin nuvarande lydelse utan alla skäl. Nå väl! Har paragrafen visat sig icke motsvara sitt ändamål? Sedan tillkomsten af denna förändring i bevillningsförordningen, hvilken

Om ändrade bestämmelser rörande taxering af skattskyldig, som drifver bankrörelse å skilda orter. (Forts.)

skedde i början af 90-talet — jag minnes nu ej året — har, mig veterligt, inga klagomål med afseende å grunden för fördelning af bankvinsten framkommit förr än nu beträffande ett litet kommissionskontor i en landsända. Nå väl, derför att detta kommissionskontor blifvit annorlunda beskattadt, än man önskar inom den kommun, der detsamma är beläget, derför synes motion i saken hafva kommit till stånd, en motion, som nu återupprepats, då densamma icke vann framgång i fjol. Den tvist, som föres angående detta kommissionskontors beskattning, har, så vidt kändt är, icke varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning. Den har endast varit under pröfning i kammarrätten, och något slutligt prejudikat är sålunda icke vunnet.

Anser man då verkligen det vara på sin plats att göra en författningsändring blott derför, att förordningen i ett enstaka fall icke verkat till belåtenhet? Det är icke styrkt, att andra dylika fall ytterligare förekommit; icke heller är det utredt, att den här föreslagna förändringen i föreskrifterna om beskattningen är af den innebörd, att den skulle täcka en ojemnhet, som visat sig i det omförmälda fallet, som kan betecknas såsom en minutiös detaljfråga. Jag tror, att den lagstiftning, särskildt i beskattningshänseende, är mindre lycklig, som på grund af ett särskildt fall konstruerar fram allmänna stadganden.

Dessa äro de skäl, hvarför jag icke kunnat biträda bevillningsutskottets hemställan, mot hvilken jag derför reserverat mig. Jag yrkar bifall till min reservation, d. v. s. afslag å utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemstält samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatt ändring af instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Punkten 2.

Herr Cavalli: Konseqvensen af kammarens under förra punkten fattade beslut torde vara, att kammaren icke heller bör bifalla denna punkt. Jag tillåter mig således yrka afslag å densamma.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats, att hvad utskottet hemstält skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 15 och 18 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åstadkommande af förbättrade bestämmelser till skydd för omyndiges egendom.

Herr Törner: Såsom bekant, är hvarje förmyndare skyldig att en gång om året, under loppet af januari och februari månader, inkomma med sin förmyndareredovisning till gode männen; och tillkommer det då desse gode män att granska denna redovisning samt tillse, att myndlingens tillgångar äro placerade på ett betryggande sätt. För min del — jag är nemligen god man inom Vexiö distrikt — går jag till väga på det sätt, att jag låter resp. förmyndare för hvarje gång för mig uppvisa sina säkerhetshandlingar. Jag ser således en gång om året, att dessa handlingar verkligen finnas i förmyndarens vård. Jag förmodar, att många andra gå till väga på samma sätt som jag, men nog fins det väl en och annan, som icke iakttager denna försigtighet. Dessutom låter jag mig angeläget vara att, så vidt möjligt är, taga reda på, huru resp. förmyndare sköta sig i allmänhet, och om i afseende härå någon anmärkning skulle vara att framställa. Men oaktadt jag i likhet med många andra iakttager denna den strängaste kontroll, som man enligt min åsigt är berättigad att utöfva, så är jag säker på och sjelf icke utan egen erfarenhet om, att åtskilliga förluster dels hafva inträffat, dels ock endast genom en slump, en ren tillfällighet kunnat undvikas.

Jag skulle kunna omtala många exempel till stöd för detta mitt påstående, men jag vill endast nämna ett par. Det var en förmyndare, som bodde i Vexiö. Han var industriidkare, hade en god affär, skötte sig väl, ansågs hafva en mycket god ekonomisk ställning och förde ett redbart lefnadssätt. Af en händelse fann jag i Kronobergs läns sparbanksdirektion, af hvilken jag är medlem, att denne man hade invecklat sig i borgensförbindelser. Jag hade icke fått veta detta, om jag ej tillhört direktionen. Dessa borgensförbindelser syntes mig vara något vågade och kanske väl stora i förhållande till hans ekonomiska situation. Med anledning häraf sade jag, då han följande år kom till mig med sin förmyndareredovisning och dervid företedde en inteckning såsom säkerhet: denna inteckning behåller jag. Jag lemnade honom ett recepisse, som för honom skulle utgöra ett slags qvitto. Jag öfverskred härvid min befogenhet; jag gjorde hvad jag icke egde rättighet till. Men inom två år derefter hade denne man gjort konkurs, hufvudsakligen på grund af borgensförbindelser, och säkert är, att om jag ej tagit denna inteckning, så hade myndlingens medel varit borta. Der se vi således, att ett gode mannens öfverskridande af sin befogenhet och en lycklig tillfällighet räddade myndlingens egendom.

Ett annat exempel skall jag be få nämna. Det var en embetsman, som var förmyndare för sin son. Denne son hade genom donation — således ej genom arf efter sin moder — fått en hel

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

del medel i goda papper. Man hade ej någon anledning att misstänka förmyndaren för att vanvårda sina eller sin myndlings tillgångar. Tvärtom! Han hade också god lön. Men hvad inträffade? Jo, utan att man hade anledning att misstänka det, fick han, som iklädt sig ett slags uppbördsborgen, betala ut en stor summa, hvilken han ej af egna medel kunde gälda, och derför blef han nödsakad att tillgripa af de donerade medlen och realisera en del af myndlingens papper för att med dem befria sig från sin borgensförbindelse. Vid följande årsredovisning lemnade han i stället för dessa bristande papper en revers, utfärdad af honom sjelf. Denna revers var visserligen säker under den förutsättningen, att reversutgifvaren finge lefva under en följd af år och med sin lön och öfriga inkomster amortera af densamma. Derest åter motsatt förhållande inträffade, skulle en stor del af detta belopp aldrig kunna utgå till myndlingen. Hvad skulle nu gode mannen göra i sådant fall? Skulle han insistera på att förmyndaren skulle lemna bättre säkerhet det året — det kunde denne icke göra — och skulle han i sådant fall anmäla honom såsom ovärdig att sköta sitt värf såsom förmyndare — det hade varit att skada honom — eller skulle han låta udda vara jemnt? Lyckligtvis fick mannen lefva, sonen blef myndig och fick successive ut ifrågavarande belopp.

Det var således två fall, der kontroll omöjligt skulle kunnat hindra en förskingring och en spoliering af myndlingars tillgångar, men der lyckliga omständigheter, hvilka ingen kunnat beräkna, förekommo sådan spoliering, och jag skulle kunna nämna en mångfald sådana.

I dessa båda fall voro förmyndarne fäder, om hvilka man väl ej kan antaga annat, än att de vilja sina barns bästa och således endast i nödfall tillgripa deras medel. Men huru många gånger utgöras ej förmyndarne af oskylda personer, som mottaga stora penningsummor och värdehandlingar, och för hvilka det kan vara af stor betydelse att i affärer begagna sig af dessa medel? Det är der faran ligger, ej så mycket der förmyndaren är fader, utan der förmyndaren är en annan person, som under tiden mellan revisionsdagarne har fria händer. Man kan visserligen säga, att han, när han följande år kommer tillbaka och ej kan rätta det anmärkta missförhållandet, skall afsättas. Ja, men, mine herrar, då han följande år kommer tillbaka, då är en del af myndlingens medel borta, och om man afskedar förmyndaren och denne ej kan honorera hvad han förstört, då får myndlingen vidkännas förlusten.

Det är just på grund af dessa förhållanden och den erfarenhet i dessa ärenden, som jag vunnit, som jag framlagt den ena af de två motioner, som nu föreligga till behandling, för att derigenom i någon mån kunna förskaffa bättre skydd för myndlingars medel.

Huru svarar nu lagutskottet på detta förslag? Jo, säger lagutskottet i slutet af sid. 5 i betänkandet: »den kontroll å förmyndareförvaltningen, som redan finnes föreskrifven» — och sedan

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

tillägger utskottet mycket försigtigt — »*kan nog*, rätt använd, besitta en hög grad af effektivitet». Således, det är icke något absolut påstående, och det är på samma gång en modifikation af effektiviteten, som ligger i dessa ord. Jag vill ej på något sätt bestrida, att icke detta påstående är sant. Det är sant, att kontrollen har sin betydelse och att den mången gång kan förekomma förluster — jag har nyss nämnt ett fall. Den kan vara temligen effektiv; fullt effektiv blir den dock aldrig.

Nu tillägger emellertid utskottet, att utskottet ej vill förneka, att kontrollen understundom ej utöfvas med nödig skärpa, och vid sådant förhållande bör man, säger utskottet, söka åstadkomma en förbättring. Derför framställer också lagutskottet ett förslag i den rigtningen, att denna verksamhet skulle jemföras med sparbanksväsendet. Jag tror emellertid, att denna jemförelse ej är fullt lycklig, ty enligt min mening, äro dessa verksamhetsområden i mångt och mycket skilda. Derför att vid något tillfälle eller på något ställe icke utöfvats tillräckligt sträng kontroll, derför skola, föreslår utskottet, inom särskilda distrikt, äfven der gode männen äro tillräckligt stränga och fullt samvetsgranna i sin kontroll, tillsättas inspektörer. Jag vill då endast i parentes påpeka, att dessa inspektörer skulle väl hafva någon ersättning, och denna ersättning skulle väl utgå af myndlingens medel. Således skulle detta förslag innebära en ökad utgift för förvaltningen af myndlingens egendom.

Men hvilken uppgift skulle då dessa inspektörer få? Jo, enligt utskottets förslag två uppgifter. Den ena skulle bestå deri, att de skulle deltaga i utöfvandet af tillsyn öfver förmyndarnes förvaltning, d. v. s. de skulle i detta afseende ställas jemsides med gode männen. De skulle komplettera eller biträda gode männen i att se efter, huru förmyndarne under årets lopp, dag efter dag, månad efter månad förvaltat myndlingarnas medel, ty gode männen anses icke ensamme tillräcklige för att utöfva denna tillsyn. Jag tror för min del, att de äro lika tillräcklige som en inspektör, under den förutsättning, att gode männen väljas med urskilning.

Det andra uppdraget, som inspektörerna skulle hafva, vore att kontrollera gode männen, det vill säga att se efter, huru gode männen fullgjort sitt granskningsuppdrag. De skulle verkställa, så att säga, en eftergranskning. Jag kan icke förstå annat, än att de skulle infordra en eller flere gånger under året förmyndares redovisningsräkningar för att granska dem och undersöka, huruvida den af gode männen verkställda granskningen varit fullt tillfredsställande. Inspektörerne skulle således blifva ett slags öfvergodemän eller ett slags andra grads öfverförmyndare.

Jag anser, att en dylik åtgärd, äfven om den inom ett eller annat distrikt skulle hafva sin betydelse, dock i stort sedt vore alldeles öfverflödig och äfven skulle förorsaka onödiga utgifter. Blefve, säger deremot lagutskottet, denna kontroll genom inspektörer fullständig, då skulle någon vidare åtgärd icke behöfva vidtagas, och

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

man skulle kunna bibehålla den ordning, vi för närvarande hafva för förvaltningen af omyndiges medel, hvilken ordning enligt utskottets uppfattning är tillfredsställande. Ja, det är just det jag betviflar i högsta grad. Jag tror icke, att desse inspektörer, om de skulle deltaga i kontrolleringen, kunde bättre förekomma förskingring af omyndiges medel, än som sker med den nuvarande ordningen.

Jag förstår mycket väl, hvarför lagutskottet icke vill rubba den nuvarande ordningen för förvaltningen. Det är derför, att lagutskottet befarar, att, ehuruväl motionärerne icke talat om något visst sätt, det dock ligger underförstådt i deras motioner, att det skulle inrättas så kallade förmyndarekammare, emedan för två år sedan inom Andra Kammaren en önskan i den rigtningen uttalades. Det är emellertid åtminstone icke min mening. Jag har liksom herr Waldenström i sin motion — såsom utskottet också säger — icke åberopat och ännu mindre uttryckligen angifvit, på hvilket sätt man skulle skaffa ett större skydd för myndlingarnas egodelar; och jag har icke underlåtit det derför, att jag icke skulle kunnat angifva några sätt, utan derför att jag anser, att Kongl. Maj:t bra mycket bättre än någon motionär skall kunna finna något sätt för åstadkommande af bättre skydd för förvaltningen af omyndiges egendom. Jag vill derför, att man skulle i skrifvelse hemställa till Kongl. Maj:t att pröfva, först och främst om någon ändring behöfdes, och för det andra i så fall, huru ändringen skulle verkställas. Lagutskottet framhåller såsom ett skäl mot inrättande af förmyndarekammare — och jag instämmer kraftigt deruti med lagutskottet — att förmyndarekammare skulle åstadkomma ökade utgifter för myndlingarna. Ja, det skulle ju äfven inspektörerne göra. Det är fråga om, hvilkendera institutionen skulle blifva dyrast. Vidare anför lagutskottet — och det är ett talande skäl — att, om förmyndarekammare skulle taga hand om de omyndiges medel, man riskerade, att myndlingarna ej skulle få så stor afkastning af dem, som om enskilde personer förvaltade dem. Detta är nog också sant. Slutligen tillägger utskottet, att inrättandet af förmyndarekammare skulle orsaka förmyndarne mycket besvär med brefvexling för att få ut medel eller afkastning af innestående medel, när så behöfdes.

Jag vill då säga, att jag verkligen tänkt mig ett sätt, fastän jag icke framstält det i motionen, och efter jag nu har ordet, skall jag be att få i korta drag antyda beskaffenheten och arten deraf. Jag är icke med om förmyndarekammare af de skäl, som lagutskottet anfört och i hvilka jag instämmer. Jag skulle deremot vilja, att förmyndarne indelades i två kategorier. Den ena skulle vara efterlefvande fader eller moder såsom förmyndare för sina barn, och den andra kategorien skulle vara förmyndare för föräldralösa barn.

Hvad den första kategorien beträffar, skulle jag icke hafva någonting emot, att, om det visade sig, att myndlingarnas arfslott vore obetydlig eller vore på det sätt bunden i den efterlemnade qvarlåtenskapen, att ett utbrytande deraf skulle kunna vara skadligt

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

för den efterlefvande makens ekonomiska ställning eller för bedrifvande af hans verksamhet, vare sig jordbruk eller industriel verksamhet, förvaltningen af boet i dess helhet finge fortgå på samma sätt som förut. Om återigen arfslotten vore betydlig och så betydlig, att den icke behöfde stå qvar i boet, skulle mått och steg vidtagas för skyddande af barnens medel. Helst skulle jag dock vilja, att det vore i vårt land som i Danmark, der det är stadgadt eller åtminstone tillåtet, att, om en fader dör och efterlemnar hustru eller tvärtom, den efterlefvande får vara i orubbad besittning af hela qvarlåtenskapen utan någon redovisningsskyldighet. Detta förefaller mig såsom en billighet. Vår lag lägger nu hinder i vägen för ett sådant förfarande. Men jag kan icke annat än anse det hårdt, att, sedan en fader och en moder samfäldt skaffat sig en oberoende ekonomisk ställning, som tryggar deras ålderdom, vid enderas bortgång en förryckning skall ske i ekonomien på grund af lagens stadgande. Det har jag alltid ansett obilligt. Men det är nu så bestämdt, och när en lag finnes, får man lof att böja sig för den och låta den blifva så effektiv som möjligt.

Med afseende åter å den andra kategorien af förmyndare, oskylde sådana, som icke sällan få mottaga stora summor att förvalta, så stora, att med hänsyn till dem förmynderskapen mången gång äro särskildt eftersträfvade, måste man vara mycket försigtigare, än som nu är möjligt vid skyddandet af myndlingarnas egodelar. Nu stå myndlingarna med afseende å skyddet af sina egodelar, om icke rättslösa, så åtminstone så godt som på gränsen mellan rättssäkerhet och rättslöshet. Jag är viss, att mången ledamot i denna kammare, som har barn, skulle med tacksamhet tänka sig, att, när han eller hans hustru eller de begge fölle bort, ett sådant skydd funnes för den efterlemnade förmögenheten, att deraf först och främst kunde tagas hvad som behöfdes för barnens uppfostran och sedan också blifva något öfrigt för barnen att börja sin verksamhet med. Ett sådant skydd finnes de facto icke nu. Särskildt för den andra kategorien skulle jag vilja hafva ett säkrare skydd.

Men hurudant skall skyddet vara? Jo, i Norge är det stadgadt, att alla en myndling tillskiftade värdepapper skola af en god man förses med en prohibitiv stämpel, hvilken omöjliggör för förmyndaren att på något sätt disponera dem för sina enskilda angelägenheter. En sådan påstämpling af god man skulle, tyckes mig, äfven i vårt land kunna vara tillfredsställande. Skulle det visa sig, att på grund af ändrade konjunkturer eller inträffade förhållanden af ena eller andra slaget försigtigheten bjöde, att papperen omsattes på något sätt, kunde man ju gå så till väga, att förmyndaren samrådde med gode mannen, och att, om denne medgåfve det, åtgärd finge vidtagas i den rigtning, som förmyndaren föreslagit. Blefve förmyndaren och gode mannen icke ense, skulle frågan kunna underställas rättens pröfning. På detta sätt undveke man de kostnader, som äro förenade med förmyndarekammareinstitutionen, man undveke

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

de svårigheter och det myckna besvär, som skulle uppstå genom skriftvexling mellan förmyndare och förmyndarekammare, och man skulle på samma gång kunna tillgodose myndlingarnas intresse, att deras medel blifva så rentabla som möjligt.

Detta är nu ett sätt. Jag har nog äfven tänkt mig andra, men jag vill icke uppehålla med att framställa flera.

Med anledning af hvad jag anfört har jag äran be att få tillstyrka det af herr Waldenström och mig framstälda förslaget, nemligen att skrifvelsen måtte få afse icke allenast åstadkommande af en bättre kontroll, utan äfven något mera betryggande rörande förvaltningen. Man äfventyrar ju derigenom ingenting. Man fastslår ju derigenom ingenting. Anser Kongl. Maj:t större trygghet icke behöfvas eller icke kunna åstadkommas, ja, då förfaller frågan. Anser Kongl. Maj:t åter, att det behöfves och kan åstadkommas större trygghet, få vi en ändring till stånd.

Jag skall be att få yrka bifall till det i min motion framstälda skrifvelseförslaget.

Herr Hasselrot: Kammaren erinrar sig säkert, att denna fråga sist förevar år 1900, sålunda för två år sedan. Den diskussion, som då egde rum i denna kammare, var, såvidt jag förstår, fullt sakrik och uttömmande. Under denna diskussion hade den ärade motionären tillfälle såväl att uttala sin mening som äfven att framlägga just det skrifvelseförslag, som han nu i sin motion åter framburit. Såvidt jag uppfattat hans i dag hållna anförande, innehöll detsamma intet nytt utöfver hvad som förekom år 1900. Både för förhållandena i Danmark och för det norska förfarandet att stämpla myndlingars värdepapper redogjordes äfven då. Då stodo i kammaren två starkt motsatta principer mot hvarandra: en, som ville undanrödja de bestående missförhållandena med afseende å förmyndares ställning till sina myndlingar genom skärpt kontroll, och en annan — nu representerad af motionären — som ej ansåg skärpt kontroll tillräcklig, utan jemväl ville hafva inskränkning i afseende å förvaltningen, antingen genom inrättande af förmyndarekamrar eller på annat sätt. Sedan diskussionen var afslutad och alla meningar blifvit klart och tydligt framstälda, intog kammaren med en majoritet af 73 röster mot 36 den ståndpunkt, att i vårt land man under nuvarande förhållanden icke bör gå längre än till skärpt kontroll.

Enligt min mening är ställningen nu densamma som år 1900, utan att någon förändring kunnat af motionären påvisas, och jag skall be att i korthet få rekapitulera de skäl, som anfördes å den sida, för hvilken lagutskottet då som nu uttalat sig.

Jag ber då att först och främst få påpeka, att förmyndareinstitutionen i vårt land med de brister, som vidlådt densamma, dock i stort sedt och i allmänhet visat ett tillfredsställande och godt resultat. I den domsaga, jag närmast känner till, gå förmynderskapens antal till något öfver 1,000. Domsagornas antal i vårt land är något öfver

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

100. Efter jemn fördelning skulle antalet förmynderskap på landsbygden då vara omkring 120,000. Tillägger jag förmynderskapen i städerna, om hvilka lika litet som om dem å landsbygden någon exakt statistik finnes, tror jag, att man kan antaga, att förmynderskapen i hela vårt land uppgå till öfver 200,000. Och om det också är sant, att i enstaka fall myndlingar blifvit lidande på sina förmyndares vårdslösa eller bedrägliga förhållande, måste dock detta i betraktande af det stora antalet förmynderskap anses såsom undantagsfall. Nu vill jag dock icke säga, att, äfven om dessa fall äro enstaka och undantagsfall, man icke bör göra hvad rimligt och skäligt är för att undanrödja jemväl dylika missförhållanden. Men då man skall välja medel derför, skall man välja medel, som väl, så vidt möjligt är, undanrödja befintliga olägenheter, utan att på samma gång i annan rigtning åstadkomma större svårigheter, än dem man lyckas aflägsna. Detta blefve enligt min mening händelsen, derest man gåfve sig in på en sådan begränsning af förvaltningen som den, motionären ifrågasatt.

Förhållandena i vårt land ställa sig icke lika med förhållandena i andra länder. Man kan sålunda icke jemföra förhållandena i Danmark och andra mera kapitalstarka länder med förhållandena hos oss. Det är sällsynt, att förmögenheten i sterbhus i vårt land till större del består i obligationer och andra värdepapper. I regel består förmögenheten i svenska sterbhus af vanlig lösegendom, fastighet eller inrättningar för fabriks- eller annan yrkesdrift med åtföljande inventarier och det större eller mindre rörelsekapital, som erfordras för rörelsens bedrifvande. Nu säger den ärade motionären, att man, för den händelse att make lefver efter, kunde hafva en sådan bestämmelse, som lärer finnas i Danmark, att boet får vara oskiftadt och skötas af den efterlefvande maken, så länge den lefver, i oförändradt skick. Jag tror, att vår lagstiftning är bättre. Det går ju också mycket bra för sig, att, sedan genom skifte utrönts, hvad barnen anses ega, den efterlefvande maken får förvalta och sköta egendomen, dels för egen del, dels såsom förmyndare, på sätt hittills varit vanligt i vårt land. Detta förefaller mig till och med redigare och bättre ordnadt. Det blefve eljest alltid svårt att efter båda föräldrarnes frånfälle konstatera, huru mycket barnens arfslotter utgjorde. Antag t. ex., att på ett jordbruk å landet hustrun faller ifrån och jordbruket sedan bedrifves samfäldt för sterbhusets räkning. Man kan då icke oförändrad hålla i hop hela komplexen med inventarier. Kreatursstammen omsättes, andra inventarier förbrukas, och under årens lopp köpes åtskillig ny redskap. Det är en ständig vexling, som förbjuder verklig egendomsgemenskap. Huru tillgår derför merendels i sådant fall? Jo, fadern arrenderar barnens anlott i fastigheten, hvarefter det hålles auktion på lösegendomen. Fadern ropar in den till det pris den betingar och använder den vid jordbrukets skötsel. Barnen få på detta sätt en fordran af fadern, för hvilken denne skall redovisa, om, när och i den mån det blir

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

nödigt. Det är nu en gång så, att man icke kan drifva jordbruk, industri eller yrke med blott jord eller fabrik och inventarier, utan att det behöfves rörelsekapital derjemte, för att rörelsen skall kunna bedrifvas förmånligt. Om i ett sådant fall som det nyss anförda det kapital, som tillkommer de omyndiga barnen vid lösegendomens försäljning, skall dragas från faderns förvaltning på ett eller annat sätt, vare sig genom stämplande af skuldebrefvet till barnen eller genom insättning i förmyndarekammare, skall det derför i de flesta fall blifva svårt, om icke omöjligt, för fadern att fortfarande drifva rörelsen. Och utom det att barnen på det sättet skada faderns ställning, förlora de möjligheten till arf efter honom, åtminstone i väsentlig mån.

Man bör väl tänka sig förhållandena i vårt land, sådana de gestalta sig i de flesta fall, och icke allenast drifven af en varm känsla, att man vill skydda de omyndigas rätt, onödigtvis åstadkomma svårigheter, som mer än väl uppväga de undantagsfall, i hvilka oegentligheter nu någon gång förekomma. Man bör tänka på familjen i dess helhet, och man måste noga tillse, att man icke knäcker familjen, under det man uteslutande tänker på de omyndiga barnens fördel i ett visst ögonblick.

Nu är det ju i det Törnerska skrifvelseförslaget icke bestämdt uttaladt, om man vill gå längre än till skärpt kontroll, men i motionärens uttalande här och i hans motivering ligger en anmaning att öfverväga, huruvida icke något annat än skärpt kontroll skulle kunna åvägabringas, och då man efter mitt förmenande ej bör skrifva om annat, än man vill hafva, skall man akta sig för att taga en kläm, i hvilken ligger mera, än man anser sig behöfva.

En af hufvudpunkterna i motionärens argumentering var hans invändning mot den lilla detaljen i utskottets betänkande, som rör anställandet af inspektörer. Det håller icke jag på och icke lagutskottet heller. Vi hade en tanke på att genom en sådan institution, som för öfrigt finnes på annat håll, stärka och skärpa den kontroll, som utöfvas af gode männen. Men det finnes ett annat och bättre sätt: att fullständigt och noggrant precisera de rättigheter och skyldigheter, som åligga gode männen enligt den kanske väl knapphändigt hållna förordningen af år 1888.

Min öfvertygelse är emellertid den, att genom en på lämpligt och klokt sätt skärpt kontroll sådana förluster, som i enstaka fall hittills åsamkats omyndiga, kunna i allmänhet förekommas. Att få en institution, som är absolut fullkomlig, lär ej gå för sig. Får man en institution, som i hufvudsak tillfredsställer rimliga anspråk, utan att i andra afseenden åstadkomma skada, tror jag, att man bör låta sig nöja. Under sådana förhållanden tror jag också, att kammaren gör bäst, om den i år som för två år sedan inskränker sig till att bifalla det förslag, utskottet framstält.

Herr Törner: Jag skall endast be att få säga några ord med anledning af lagutskottets ordförandes yttrande.

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

Lagutskottets ordförande sade, att den hittills vunna erfarenheten rörande förvaltningen af omyndiges medel i allmänhet visade tillfredsställande resultat. Jag för min del tror, att resultaten i allmänhet icke äro så tillfredsställande, som lagutskottets ordförande anser. Några statistiska tabeller öfver förluster, som drabbat myndligar, finnas mig veterligen icke. Men hvad som är säkert är, att en mängd förluster, som drabba myndlingar, komma aldrig till allmänhetens kännedom, emedan de blifva kända först när myndlingen vid arfskiftet skall taga emot arfvet af fadern, som förvaltat medlen; och då tror jag, att det skall vara ytterst sällan, som barnen, äfven om de icke få mer än en del af arfvet, vilja bringa detta till allmänhetens kännedom eller börja process mot sin fader. Jag tror således, att förluster inträffa mycket ofta, som man icke får kännedom om. Man håller sig till dem, som väcka allmän skandal, såsom den Arvidsonska i Jönköping. Sådana talar man om; men de inträffa dess bättre mycket sällan. Men då vår affärsmoral befinner sig så djupt nere på det sluttande planet, så kan man väl hafva skäl att misstänka, att dessa fall skola upprepas — det kan åtminstone inträffa — och då bjuder väl klokheten och försigtigheten att söka förebygga detta.

Ett af hufvudskälen mot ändringen anfördes af utskottets värderade ordförande, nemligen svårigheterna för landtbrukare, särskildt de små hemmansegarne. Ja, det erkänner jag: det är en stor svårighet. Det blir bouppteckning, och tillgångarne ligga i hemmanet, kreaturen, inventarierna. Detta skall delas, och det delas på det sättet, att barnen få en fordran af fadren. Men denna fordran — hur skall den behandlas? Den lemnas naturligtvis i form af revers. Huru skall man förfara med den? Skall förmyndaren få förvalta den alldeles efter behag, så får den gifvetvis ett mer eller mindre imaginärt värde. Då är det ju ett nonsens att tala om vård af myndlingens medel. Hvad gör gode mannen? Han får se reversen år efter år, men kan icke säga, om den har någon effektiv betydelse, om den är betryggande eller icke. Om den är intecknad och förmyndaren får behålla den, hvad hindrar honom, såsom också ordföranden i lagutskottet sade, att använda den i händelse af behof af medel för jordbruket? Ja, jag skulle gerna se, att han finge göra det, men strängt taget tillåter icke lagen förmyndaren att förfoga öfver myndlingens tillgångar. Och tillåter icke lagen det, så bör man försöka göra lagen effektiv i det afseendet, och det är detta jag påstår, att man bör göra.

Vidare sade ordföranden i lagutskottet, att man icke får jemföra vårt fattiga land med det förmögna Danmark. Ja, det har jag icke heller gjort i annat afseende, än att man här skulle kunna i afseende å skifte efter fader eller moder hafva samma rättigheter som i Danmark. Men jag har jemfört vårt land med Norge. Norge är väl icke ett rikare land än Sverige. Der är det så ställdt, att de hvarje myndling tillskiftade papper skola förses med en prohibitiv

Om förbättrade lagbestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (Forts.)

stämpel, för att förmyndaren eller »Værgen», såsom han kallas, icke skall kunna på något sätt förskingra dem. Kan detta efterlefvas i det fattiga Norge, så bör det väl också kunna göras här.

Jag har velat uttala detta gent emot hvad ordföranden i lagutskottet anförde.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemstält samt vidare derpå, att kammaren skulle bifalla herr Törners i ämnet väckta motion; och förklarades den förra propositionen, hvilken förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 15 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående skärpt straffpåföljd för underlåtenhet att biträda med släckning af skogseld, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Ifrågasatt ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket.

Föredrogs å nyo kanslideputerades den 15 och 18 innevarande februari bordlagda memorial n:o 2, i anledning af väckt fråga om ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket.

Friherre von Kræmer: En talare är i ganska kinkig belägenhet i formelt hänseende, när han tycker, att ett förslag är ofantligt förnuftigt, men att man möjligtvis kunde göra anmärkning mot det sätt, hvarpå det tillkommit. Att då slå i hjel sjelfva förslaget blott för en formel svaghet i tillkomstsättet, tycker jag icke kunna vara praktiskt och klokt. Klokt, säger jag, ty det är väl få af dem, som handtera stålpennans klinga, som icke många gånger hafva fått lof att stanna midt i stöten... för att taga fram svenska akademiens ordlista och se efter ett eller annat ords stafning.

Nog vore det väl bra, om enhet eller åtminstone relativ enhet i stafningen kunde åstadkommas öfver hela landet under alla förhållanden. Ett ofantligt vigtigt steg åt det hållet vore, om vid affattandet af Riksdagens handlingar begagnades samma stafningssätt, som håller på att göra sig gällande för hela den stora allmänheten.

Så är emellertid icke förhållandet, och det bekräftas af kanslideputerade, som uppgifva, att uti de till Riksdagen *ingående* handlingar — Kongl. Maj:ts propositioner och alla andra betänkanden, som inkomma till Riksdagen — stafvas efter svenska akademiens ordlista, *fjerde* upplagan, samt att, såsom kanslideputerade tillägga, för att vinna enhet i riksdagshandlingarnes stafning, äfven samma något föråldrade stafning iakttages i de från Riksdagen *utgående*

skrifvelser, utskottsbetänkanden, riksdagsbeslutet m. m. Nog vore det en stor och beaktansvärd sak, tycker jag — om man har något intresse för stafning och anser något vara stort i det afseendet — om Riksdagens ofantligt vidlyftiga handlingar kunde få stafvas på ett något modernare sätt. Ty nog är det, jag hade så när sagt komiskt, att redan år 1889 — jag har fått låna den här boken från ett departement, så att den bör vara mycket säker — i ett kongl. cirkulär af den 16 november sagda år föreskrifvits, »att i seminarier för utbildande af folkskolelärare och folkskolelärarinnor, i pedagogier samt i de allmänna läroverkens tre lägsta klasser skall från början af nästkommande läsår» — således redan år 1890 — »ordlista öfver svenska språket, utgifven af svenska akademien, *sjette* upplagan, läggas till grund för undervisningen i svensk rättskrifning». Således ända sedan år 1889 hafva allmänna läroverken och alla deras lärjungar skrifvit efter *sjette* upplagan, under det att Kongl. Maj:t skrifver efter *fjerde* upplagan. Men så tillkommer — hvilket gör saken ännu roligare — »att från början af år 1891 enahanda bestämmelser vid afseende på undervisningen i svensk rättskrifning äfven skola tillämpas i samtliga småskolor». Nog är det väl egendomligt, att Kongl. Maj:t skall vara på efterkälken till och med i förhållande till lärjungarne i småskolorna!

Ifrågasatt ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket. (Forts.)

Jag tycker derför, att förslaget har för mig något ofantligt tilltalande. Men jag erkänner rigtigheten af en del af de formella svårigheter, som kanslideputerade påpekat.

Den förnämsta af dessa svårigheter tror jag dock icke, att man bör ömma så mycket för. Det är omsorgen om herrar klippares i utskottens kanslier beqvämlighet. De skulle enligt kanslideputerades uppfattning hädanefter icke kunna såsom nu klippa ur Kongl. Maj:ts propositioner och blott ändra framställningen till oratio obliqua, utan om det blefve stadgadt, att de utgående handlingarne skulle stafvas efter sjette upplagan, så skulle de vara tvungna att äfven ändra *stafningen*. Jag betviflar dock icke, att i utskottens kanslier finnes tillräckligt med förmågor att göra detta.

Men det finnes en enklare utväg, synes mig, och det vore att iakttaga den vanan i utskotten att, när man klipper bitar ur Kongl. Maj:ts propositioner, icke göra några ändringar till oratio obliqua, utan blott säga: »Kongl. Maj:t föreslår det och det» och så citationstecken före och efter utklippet. Det kunde gå lika bra. Då komme visserligen de utgående handlingarna att stafvas efter sjette upplagan, under det att i citaten fortfarande stafvades efter fjerde, men detta vore ju icke så farligt. Om t. ex. man i en litterär afhandling citerar Stjernhjelms Hercules eller Jesper Svedbergs Schibboleth, så följer man ju dervid diplomatariskt det gamla stafningssättet. Hvarför skulle icke då Kongl. Maj:ts propositioner kunna fortfarande bevaras i sitt föråldrade stafningssätt? Det skulle just ligga någonting vördnadsbjudande deri, tycker jag. — Men jag är för min del fullt öfvertygad om, att Kongl. Maj:t skulle mycket snart komma efter.

Ifrågasatt ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket. (Forts.)

Det är dock i alla fall icke en så förfärligt stor skilnad mellan fjerde och sjette upplagan, och förhållandet är verkligen, att, såsom kanslideputerade erinra, i en del officiella handlingar, som ingå i riksdagstrycket, t. ex. justitieombudsmannens embetsberättelse, är verkligen det nyare stafningssättet iakttaget. Egendomligt nog har jag — med ledning af en kammarens ledamot, som står här framför mig — upptäckt, att i sjelfva 1889 års cirkulär förekommer ett ord, stafvadt efter ordlistans sjette upplaga. Det är ordet »där», som Kongl. Maj:t eljest stafvar med *e*, men här står stafvadt med *ä*. Jag tror således icke, att reformen skulle möta så stora svårigheter; och nog skulle den innebära en kraftig hjelp från statsmakternas sida för ett förnuftigt framåtskridande i stafningsfrågan.

Då emellertid denna framställning icke tillkommit genom någon motion, utan blott genom en muntlig framställning från en ledamot af andra kammaren, öfver hvilken framställning kanslideputerade yttrat sig, synes den mig lida af brister i formelt hänseende. Jag vågar derför icke yrka direkt bifall till herr Lindgrens reservation om bifall till framställningen. Men jag skulle önska — och jag kan icke tro, att kammaren skall kunna motsätta sig detta — att man finge vinna tid, så att frågan kunde få en formenlig behandling. Det är derför jag skall taga mig friheten yrka återremiss till kanslideputerade. Under tiden torde en motion i ämnet komma att väckas, och frågan kommer äfven ur formel synpunkt i en fullt tillfredsställande situation.

Jag yrkar återremiss.

Herr Anderson, Albert: Såsom kammaren af utlåtandet behagade finna och den föregående talaren äfven erinrade, har denna fråga uppkommit i följd af ett muntligt anförande af herr Waldenström till Andra Kammarens protokoll, och Andra Kammaren har med anledning deraf beslutat, att kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om berörda hemställan, på det att kanslideputerade derefter måtte inkomma till Riksdagen med den framställning, hvartill de kunde finna densamma föranleda. Uppkomsten af denna fråga är således ganska egendomlig och, jag vågar tillägga, föga grundlagsenlig. Efter min uppfattning — och jag erfar, att den föregående talaren äfven har samma uppfattning — borde frågan hafva väckts genom en motion, hvilken enligt riksdagsordningen skolat affattas skriftligen, och sedan hade tillfälligt utskott fått behandla densamma.

Vid de sammanträden, som kanslideputerade vid föregående riksdagar haft med herrar talmän och vice talmän för att utse Riksdagens kansli, har också bragts på tal frågan om stafningssättet i Riksdagens handlingar. Men den meningen har varit enhällig, att man skulle bibehålla det nu gällande stafningssättet, d. v. s. enligt svenska akademiens ordlista, fjerde upplagan. Vid sammanträdet denna riksdag förekom verkligen icke denna fråga, utan kansli-

Ifrågasatt ändring af stafningssättet uti det s. k. riksdagstrycket. (Forts.)

deputerade hafva beträffande stafningssättet förfarit liksom vid föregående riksdagar.

Det finnes, såsom kammarens ledamöter säkerligen känna till, äfven en sjunde upplaga af svenska akademiens ordlista. Fjerde upplagan, som följes vid tryckningen af riksdagshandlingarna, är tryckt år 1880, den sjette år 1889 och den sjunde år 1900. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att i ett språks tillvaro betyder en tid af tjugu år ganska litet i fråga om de förändringar, det undergår. Att språket kommer att moderniseras och kommer att undergå förändringar, är ju gifvet. Men hvad som var modernt år 1880 enligt svenska akademiens då tryckta ordlista kan icke vara synnerligen föråldradt för närvarande.

Kanslideputerade hafva ansett, att det borde råda enhet i stafningen af alla Riksdagens handlingar, och till min tillfredsställelse har jag funnit, att den föregående talaren haft samma uppfattning. Men jag vill på samma gång nämna, att om man i ett utlåtande citerar något i oratio obliqua, så är det icke allenast klipparne, utan äfven sättarne, som få större besvär, i fall stafningssättet skall ändras, och detta kan ofta fördröja tryckningen och utdelningen af riksdagshandlingarna.

Jag anhåller, herr talman, att memorialet måtte läggas till handlingarna.

Friherre von Kræmer: Den siste ärade talaren har nog ofantligt rätt i, att ett språk icke undergår några större förändringar på tjugu år. Men det sätt, på hvilket det afmålas i skrift, kan under tjugu år undergå icke obetydliga förändringar, och det är härom, som det nu är fråga.

Jag begärde emellertid egentligen ordet med anledning af samme ärade talares yttrande, att det sedermera utgifvits äfven en sjunde upplaga. Detta skulle naturligtvis hos de kammarens ledamöter, som icke äro närmare inne i saken, kunna grundlägga den föreställningen, att det icke vore värdt att ändra stafningen i enlighet med sjette upplagan, när det redan utgifvits en sjunde och man snart måhända komme att utgifva en åttonde och så vidare. Så är emellertid icke förhållandet. Om man läser igenom företalet till sjunde upplagan, så finner man, att der står expressis verbis, att förändringar i ortografien icke äro vidtagna utom i några få fall, der dubbla skrifformer förut varit angifna, men nu blott den mest ljudenliga upptagits. Detta innebär icke några stora förändringar.

Jag kan således icke se, att det kan vara på något sätt farligt att nu låta saken få hvila genom en återremiss, så att den kunde få komma fram i en rigtigare form. Nog är det väl ändå orätt att kasta ut barnet med badvattnet och att för en eller annan obetydlig svaghet i formen kasta bort en ganska vigtig och för det allmänna lifvet högst behaglig förändring till enhet.

Jag anhåller fortfarande om återremiss.

Ifrågasatt ändring af stafnings-sättet uti det s. k. riksdags-trycket. (Forts.)

Herr Säve: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna fråga, men då friherre von Kræmer redan två gånger haft ordet, och han ej bör, tyckes mig, stå ensam om sin uppfattning, skall jag be att få antecknadt, att jag förenar mig i allt hvad han nyss sagt.

Det förefaller mig, som om frågan skulle kunna få en rigtigare formel behandling, om kammaren behagade bifalla hans yrkande på återremiss.

Hvad för öfrigt sjelfva saken beträffar, så vågar jag hemställa till herrarne, huruvida det vore rätt att helt och hållet undanskjuta den. Vi veta alla, hvilka obehag man hade af osäkerheten i rättstafningen, innan Kongl. Maj:t genom 1889 års cirkulär sökte åstadkomma en välbehöflig stadga inom densamma. En frukt af detta cirkulär har varit, att allt sedan år 1890 undervisningen i rättstafningen vid allmänna läroverk och seminarier måst rätta sig efter detta cirkulär. Detta innebär, att alla de stora skaror af Sveriges ungdom, som i närvarande stund fylla universiteten, de högre tillämpningsskolorna, volontärskolan på Karlsborg och öfriga undervisningsanstalter, lärt sig att stafva efter 1889 års upplaga af svenska akademiens ordlista eller möjligtvis en ännu senare. Vid sådant förhållande synes mig uppenbart, att det nya stafningssättet snart nog måste blifva det allmänt antagna i hela landet.

Här har af kanslideputerade framhållits skilnaden mellan de två olika serierna af riksdagstryck. Den ena serien, som består af samlingarna I och II, utgöres af sådana handlingar, som inkomma redan tryckta till Riksdagen, vare sig från Kongl. Maj:t eller från annat håll, och det är klart, att kanslideputerade i afseende å stafningen i dessa handlingar icke kunna göra någon ändring. Men med afseende å stafningssättet i andra serien eller samlingarne III—X tror jag, att de utan några större svårigheter i typografiskt hänseende skulle kunna åstadkomma en tidsenlig reform, som icke så få torde önska. Det har sagts af kanslideputerade, att svårigheter skulle möta i afseende å citaten af Kongl. Maj:ts propositioner. Det skulle då vara, så vidt jag förstår, företrädesvis citaten i statsutskottets betänkanden. Men friherre von Kræmer har rigtigt framhållit, att dessa svårigheter skulle kunna aflägsnas på det sättet, att man icke brydde sig om förvandlingen till oratio obliqua, utan bibehölle citaten i oratio recta. Man behöfde då ej göra någon annan ändring än den att endast sätta ett par citationstecken i början och slutet af det anförda.

Nog förefaller det väl ändå bra egendomligt, om denna reform skulle afvisas från Riksdagens sida på grund deraf, att propositionerna från Kongl. Maj:t, som ju sjelf anbefalt rättstafningsreformen vid undervisningen, ställa sig hindrande i vägen för dess införande med afseende på riksdagstrycket, men jag tänker, att om Riksdagen i sina egna skrifvelser iakttoge det nya stafningssättet, så skulle det icke dröja synnerligen länge, innan äfven Kongl. Maj:ts propositioner och andra Kongl. Maj:ts framställningar iklädde sig den nya drägten.

Ifrågasatt ändring af stafnings-sättet uti det s. k. riksdags-trycket.

Denna nya drägt är i sjelfva verket i och för sig önskvärd. Men mot den sträfvar nu den gamla vanan, förkärleken för den gamla, kända kostymen. Dylika gamla kostymer äro ej så lätta att bortlägga. Juristerna använda alltjemt sin gamla juridiska stil, och inom embetsverken använder man den s. k. kurialstilen. Äfven Riksdagen har för sina utskottsbetänkanden bildat sig en särskild karakteristisk stil. Vi benämna denna stil skämtsamt för »statsutskottssvenska»; men säkert är, att det ligger en viss särskild färg öfver Riksdagens skrifvelser. Om man nu sammanställer den särskilda drägt, hvari dessa skrifvelser äro iklädda, med det föråldrade stafningssätt, som i dem användes och som den större delen af den bildade allmänheten redan håller på att bortlägga, så finner man, att olikheten mellan Riksdagens skrifvelser och andra skrifvelser med afseende på formen är större, än kanske önskvärdt är.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande memorial yrkats, dels att detsamma skulle läggas till handlingarna, dels ock att memorialet skulle visas åter till kanslideputerade.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på memorialets läggande till handlingarna vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kanslideputerades memorial n:o 2 skall läggas till handlingarna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas memorialet åter till kanslideputerade.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;

Nej—39;

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 14 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt

motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande revision af lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflemnade kongl. propositionerna.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Rudebeck* från och med den 22 innevarande februari till och med den 5 nästkommande mars, samt friherre *Tamm, G.*, under två veckor, räknadt från och med den 24 i denna månad.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,03 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Rättelse.

I Första Kammarens protokoll för den 15 februari, n:o 10, sid. 15, rad. 15 och 14 nedifrån *står:* beskickning i Köpenhamn kostar, nemligen 44,000 kronor, *läs:* beskickning i Köpenhamn kostar, nemligen 41,000 kronor.

Stockholm, Svenska Tryckeribolaget Ekman & C:o, 1902.